

Stichting Kenniscentrum Reeën

KvK 58588892
E-mail bestuur@kenniscentrum-reeen.nl
www.kenniscentrum-reeen.nl
Post Prins Clauslaan 6
7251 AS te Vorden
Nederland
Tel +31 (0)575-556717
Bank NL88 RBRB 0706 6041 64

Internet Consultatie Wildlijst

Publicatiedatum	28-04-2022
Einddatum consultatie	10-06-2022
Status	Actief
Type consultatie	Ministeriële regeling
Organisatie	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Onderwerpen	Natuur- en landschapsbeheer

Auteur: Herzo van der Wal (Bestuur Kenniscentrum Reeën)

Datum: 29 mei 2022

Geachte lezer,

Ons motto is: Natuur en dus natuurbeheer, is zo complex dat we elkaar hard nodig hebben om de kennis te delen en effectieve oplossingen te vinden.

Voor mij is natuurbeheer de invloed die door mensen wordt uitgeoefend op in het wild aanwezige flora en fauna. Dat gebeurt door deze te beschermen en te beïnvloeden. Daaronder valt het bemachtigen, opzettelijk doden en verwerken van dieren. Voor veel mensen is dat jagen. Wat zij niet weten is dat in de Wet jacht is beperkt tot in een wild-lijst genoemde soorten waaronder haas en konijn. Al het andere jagen heet in de wet geen jacht. Dat is niet uit te leggen.

Met de komst van de Omgevingswet verandert dat niet. Daarin is jagen een flora- en fauna-activiteit en bevat regels om soorten te beschermen en te beheren.

Die wet stuurt nog meer als voorheen op de participatie in het beheer van natuur. Daarnaast stimuleert de Omgevingswet het gebruik van gedragscodes. Gedragscodes geven de wijze aan van het verrichten van flora- en fauna-activiteiten. Ze zorgen ervoor dat het verrichten van die activiteiten geen invloed heeft op flora, fauna. Een gedragscode kan leiden tot vrijstelling van de vergunningplicht of meldingsplicht. Zo zou er een gedragscode kunnen worden ontwikkeld voor het beheer van de populatie hazen of konijnen.

Vanuit die gedachte is mijn mening dat het besluit om de jacht op haas en konijn te sluiten te kort door de bocht is. Het vormt eerder een risico als een kans om het beheer van deze dieren effectiever te maken. Het risico is dat de motivatie en steun van de vaak deskundige beheerders, jagers en andere vrijwilligers in de natuur wegvalt.

Het effect is dat de staat van instandhouding voor Nederland breed nog verder verslechterd. Het ontbreekt en ondermijnd bovendien de verantwoordelijke rechthebbenden aan en in de mogelijkheden om de hun rechten overstijgende negatieve gevolgen op de populaties te beïnvloeden.

Naar onze mening zou het effectiever zijn als gekeken zou worden naar eerdere momenten in het verleden waarbij diersoorten beter beheerd en geholpen moesten worden.

De richting waarin wordt gedacht is gebaseerd op de ervaring rond het beheer van reeën. Vooral de aanpak medio 20e eeuw bij het overplaatsen van het ree van de wild-lijst naar beschermde soort heeft bijgedragen aan het succes. Er was namelijk veel weerstand. De aanpak bestond eruit dat de beheerders de door hen getelde reeën op konden geven en dien ten gevolge er ontheffing voor beheer werd verleend. De toetsing van de gegevens vond plaats door een commissie. Later werd aan deze opgave de systematische voorjaarstellingen toegevoegd. Uit deze aanpak ontstonden de wildbeheereenheden. Een deel van deze wildbeheereenheden leggen jaarlijks ook de geschatte aantallen van de wildsoorten vast en houden een voorjaarstelling.

Het effect van de aanpak voor reeën is dat heel Nederland nu reeën kent. Veel beschermende en ont-snipperende maatregelen werden mogelijk en zijn ontstaan door die verandering. Het gaat goed met de reeën in Nederland. Voorbeelden van de maatregelen zijn de ontwikkeling van wildreflectoren, wilddackers, faunabruggen, vreemd maken en het met warmtebeeld voorkomen van maaislachtoffers. Het gaat zo goed dat de wolf genoeg te eten heeft en sommige provincies de jagers oproepen om te jagen. Hoe regel je dat in de Omgevingswet voor het ree, de haas en andere te beschermen soorten?

Het moment lijkt gekomen om de aanpak voor reeën ook op wild zoals hazen en konijnen toe te passen.

Hoe kan de aanpak toegepast worden?

De aanpak kan toegepast worden door de betrokkenen eerst te helpen het beheer van de soort(en) door de beheerder in te richten, de noodzakelijk informatie systematisch te verzamelen en deze te kunnen gebruiken. Dat leidt dan tot steeds verder gaande verbetering in de natuuractiviteiten en de leefomgeving van de soort. Als die beweging is ingezet is het een kwestie van tijd om de trends te zien en daarop te reageren.

Die werkwijze is gelijk aan vrijwilligers toegang geven tot anders afgeschermd gebied in ruil voor een broedvogeltelling waarbij ook de zoogdieren mogen worden geteld. Als beheerder van het GIS Nationaal Park de Biesbosch zijn veertig jaar BMP- en BSP-tellingen door mij verwerkt. Deze zijn in de Nationale Databank Flora en Fauna terecht gekomen. Wat opviel waren de waarnemingen uit de referentie gebieden. Daar was het beheer drastisch veranderd. De verminderde aanwezigheid van kenmerkende soorten voor rietcultuur onderschreven dat het beheer was gewijzigd. Dus tellen is niet alleen leuk maar ook nuttig.

Daarbij viel het ook op dat men de in ieder geval toen nog veel voorkomende zoogdiersoorten weinig registreerde. Vastgelegd waren beverrat, bever, muskusrat, noordse woelmuis, ree en vos. Haas nog konijn zijn meegenomen in de overzichten. Terwijl het haas echt wel veel voorkwam, gezien de afschot cijfers uit die streek. We denken dat CBS de tellingen alleen heeft goedgekeurd voor broedvogels. De onzekerheid in deze tellingen is hoogstwaarschijnlijk te groot om ze te gebruiken voor een conclusie zoals deze nu ten aanzien van haas en konijn zijn getrokken.

De gebiedsgerichte aanpak

Naar mijn mening is de gebiedsgerichte aanpak desastreus voor natuurontwikkeling. Natuur kent geen grenzen. De overgangen zijn in Nederland van nature bijna nooit abrupt. Toch zien we dit wel veel door de gebiedsgerichte aanpak.

Natuur en al de verschijnselen daarbinnen zoeken de grenzen op. Gebiedsgerichte aanpak is om mensen te besturen en te faciliteren.

De kunst is het de gebiedsgerichte aanpak nader uit te werken tot een aanpak die de leefomstandigheden van de soort ten goede komt.

De opkomst van de wolf is een teken dat het huidige beheer voor het ree en die wolf wel goed zit.

Wat kunnen we uit het beheer van reeën leren?

Telkens als mensen een ree zien raken zij in de ban van dit natuurverschijnsel. Met meer dan 80.000 reeën in Nederland zijn dat veel kansen om mensen kennis te laten maken met natuurbeheer. Veel aspecten in de leefomgeving van reeën gelden ook voor andere wilde dieren. Zo zijn zij allemaal beschermd, zijn zij allemaal prachtig en beïnvloeden wij mensen hen. Door de focus op de soort kan gebruik worden gemaakt van de behoefte aan informatie die bij mensen ontstaat. De informatie over het samenleven met die natuur kan dan praktisch aangeboden worden.

Maar dat is niet genoeg

De in het wildlevende dieren staan door ons gebruik van hun leefomgeving onder druk. Daar komt boven op het wegvallen van de instroom van medewerkers en vrijwilligers en het wegvallen van het toezicht in het buitengebied. De spoeling wordt steeds dunner.

De natuur aan haar lot overlaten lijkt het motto. Die vrijwilligers ontstonden uit het gebruiken en omgaan met natuur. Enkele voorbeelden van dit natuurgebruik zijn:

- Het in het landschap gaan en willen wonen
- Het wandelen, fietsen of anderszins recreëren bijvoorbeeld een BBQ of ander festival organiseren.
- Het uitlaten van je huisdier
- Het survivallen, mountainbiken, bramen- en paddenstoelenplukken
- Dieren vangen, ringen en voorzien van zenders, foto's maken
- Het verzamelen vaak ook doden van vlinders, kevers, reeën, hazen en konijnen
- Het opeten van wat de natuur ons biedt

In al deze gevallen wil men dat de natuur blijft.

Voor elke diersoort is een minimum hoeveelheid belangrijk voor het voortbestaan. De leefomstandigheden voor die soort bepalen of dat stadium bereikt kan worden. In Nederland zijn mensen zijn daarin bepalend. De ontwikkeling van een soort is een indicator of de omstandigheden veranderen.

Het ree is zo'n soort waarbij de wijze van beheren medio vorige eeuw in de praktijk is omgeschakeld van jacht naar populatiebeheer. Hoe dat is gedaan is een schoolvoorbeeld voor het omschakelen van het beheer van elke beschermde diersoort. Hetzelfde zou nu moeten gebeuren voor de overige wildsoorten.

Het ree is op aandringen van samenwerkende jagers van de wildlijst op de lijst met beschermde dieren gezet. Tegelijkertijd is het beheer van die populatie daar waar het dier niet werd bedreigd wel toegestaan door een ontheffing. Dat was een voorbeeld voor anderen. Voorwaarde was dat men het aantal dieren doorgaf. Later werd dit gevolgd door het jaarlijks tellen van de dieren en het op basis daarvan verlenen van de ontheffing. De combinatie bleek essentieel voor het krijgen van betrouwbare gegevens.

Dit beleid heeft geleid tot de wildbeheereenheden in Nederland. Die, sinds ongeveer 1990, naast het aantal reeën ook de aantallen van elke wildsoort vastleggen. Maar waarom? De gegevens zijn niet gebruikt? De

wildsoorten in stand houden valt onder de verantwoordelijkheid van de jachthouder. Er was geen reden tot samenwerking.

Naar mijn mening zijn de soorten die op de wildlijst staan gebaat bij de wildlijst mits deze lijst anders toegepast gaat worden. In mijn beleving kunnen op de (provinciale) wildlijst die soorten staan die beheerd mogen worden en/of zich invasief ontwikkelen ten opzichte van de uiterst kwetsbare soorten. Op die lijst gaan de soorten staan die beheerd en bestreden mogen worden. Waarbij de erkende, systematisch, getelde hoeveelheid bepaald of er sprake is van beheren (in quota) of bestrijden (geen beperkingen anders dan met toegestane middelen)

Eén item wordt hier nog onder belicht dat is het recht van de eigenaar om de natuur op diens terrein naar eigen inzicht te laten ontwikkelen. Populatiebeheer ligt onzes inziens bij de rechthebbende en bestrijden bij de grondgebruiker. Daarmee wordt en blijft de eigenaar verantwoordelijk voor de impact van diens zakelijke afwegingen op de natuur.

Het advies

Handhaaf het beheer. Implementeer de werkwijze Omgevingswet voor beschermde soort het ree en rol die werkwijze uit voor de wildsoorten die bescherming hard nodig hebben.

Zorg dat de inspanning van de huidige beheerders om dit 'beloont' wordt door het geven van een gelimiteerde ontheffing voor populatiebeheer.

Zorg dat de wildlijst provinciaal wordt en dat deze in ieder geval de soorten bevat die op de landelijke vrijstellingslijst staan en daarnaast waarvoor provincie breed ontheffingen zijn verleend. Het doel is het informeren van de betrokkenen over wat er hoe beheerd wordt.

Laat de tellingen van te bejagen soorten door CBS toetsen, waaronder die van de wildbeheereenheden en vraag om advies om deze te verbeteren.

Laat de gebiedsgerichte aanpak uitwerken tot een aanpak voor landgebruik als weiland en akker. Die de leefomstandigheden van de soort en dus de soort ten goede komen.

Maak kenmerkende soorten trekker voor het landgebruik. De ontwikkeling van haas, patrijs, wilde eend en kievit zijn hoogstwaarschijnlijk prima indicatoren. Als die populaties zich positief ontwikkelen is er vast ook een grotere overlevingskans voor kwetsbare soorten.

Zorg dat populatiebeheer bij rechthebbende ligt en bestrijden bij de grondgebruiker.

Ik hoop dat bovenstaande helpt om het beheer op de in het wildlevende soorten pragmatisch in te richten.

Met vriendelijke groet,

Herzo van der Wal

Met vriendelijke groet,

Stichting Kenniscentrum Reeën